

Transitievisie warmte Assen: de startwijken

Advies t.b.v. consulterende raad 14 januari 2021

Transitievisie Warmte Assen

We zijn op weg naar een duurzaam Assen. Belangrijke stappen hierin zijn het besparen van energie, het isoleren van onze woningen en het opwekken van duurzame energie. Volgende stap is het op een andere manier verwarmen van onze woningen, want in de toekomst gebruiken we geen aardgas meer. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat we voor 2050 van het aardgas afgaan en dat ter voorbereiding hierop elke gemeente uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte vaststelt. Deze visie geeft de kaders en het tijdspad weer waarop de verschillende wijken in Assen aardgasvrij worden voor 2050. Voor de wijken die voor 2030 van het aardgas af gaan geeft de visie ook aan welke alternatieven er in beeld zijn en welke koppelkansen er liggen. De visie wordt vervolgens per wijk samen met betrokkenen uitgewerkt in wijkuitvoeringsplannen. De visie wordt elke 5 jaar herzien.

Uitgangspunten

In deze transitie vinden we de volgende uitgangspunten belangrijk:

- Haalbaar en betaalbaar: in Assen doen we het samen, iedereen doet mee. We kiezen voor realistische en betaalbare oplossingen per wijk. We beginnen met de voor de hand liggende opties.
- Stap voor stap: we spelen in op koppelkansen en we benutten de tijd. We beginnen met gepaste snelheid zodat we kunnen leren en versnellen en om in de toekomst in te kunnen spelen op nieuwe technieken. Waar mogelijk benutten we natuurlijke momenten, zoals verbouwingen en verhuizingen. Ook zoeken we naar koppelkansen, zoals grootschalige renovatie van de openbare ruimte, de aanpak van klimaatoverlast of verduurzaming van het corporatiebezit.
- Daar waar aardgasvrij nu nog niet goed mogelijk is, zetten we in op het besparen, isoleren en opwekken van duurzame energie. Hier kan elke Assenaar vandaag mee aan de slag, ongeacht het toekomstige warmtealternatief. Zo beperken we de warmtevraag en bereiden we ons voor op het 'aardgasvrij-ready' maken van gebouwen voor andere vormen van warmte.

Drie varianten: warmtenet, elektriciteit of duurzaam gas

Voor de infrastructuur van het aardgasvrij maken van woningen zijn er drie varianten: een warmtenet, elektriciteitsnet of een gasnet. De ene manier vraagt om meer en andere aanpassingen aan woningen en wijken dan de andere. In Assen zijn verschillende warmtebronnen beschikbaar:

- omgevingswarmte uit de ondiepe bodem of de lucht (onbeperkt voorradig),
- geothermie uit de diepere lagen van de aarde (voor ca 25%-60% van de woningen in Assen mogelijk, naar de preciezere omvang en toepasbaarheid en haalbaarheid wordt onderzoek gedaan),
- biogas (ca 6%),
- restwarmte van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (ca 8%),
- restwarmte van bedrijven (in beperkte mate aanwezig en kan mogelijk op kleine schaal een buurt van warmte voorzien).

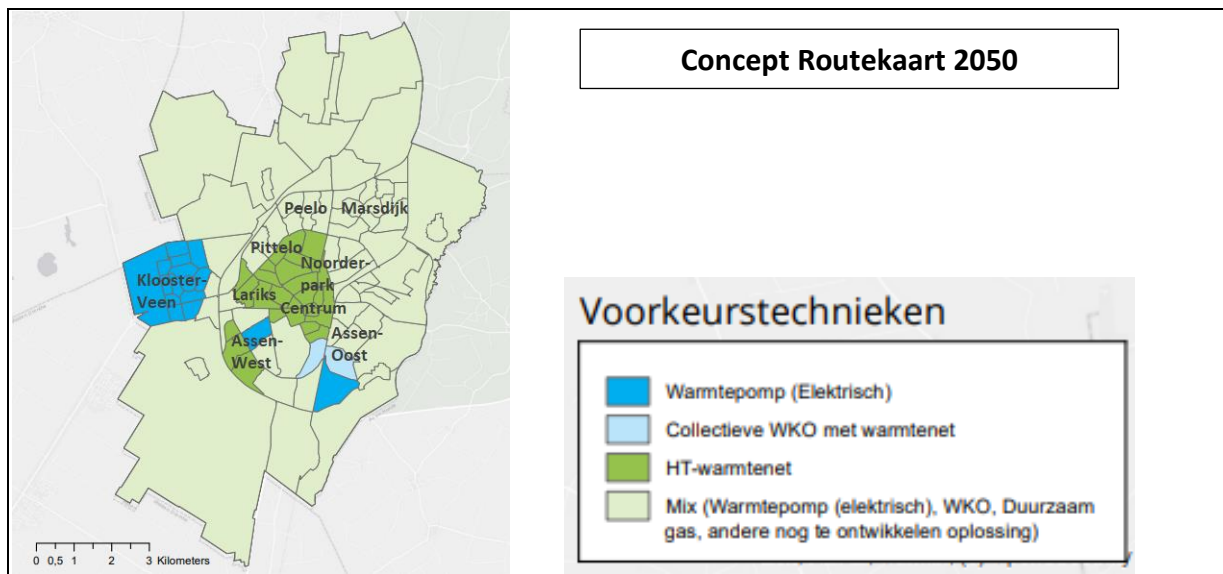
In de regio rondom Assen zijn andere alternatieve warmtebronnen die kansen bieden, bijvoorbeeld een groter aanbod van biogas. Het benutten van waterstof als warmtebron voor woningen staat in de kinderschoenen en wordt nog niet op grote schaal toegepast. Bij het bepalen van een alternatief voor aardgas is ook de temperatuur van de warmtebron relevant. De globale regel hierbij is: hoe lager de temperatuur is van de warmte, hoe beter een woning geïsoleerd moet zijn. Daarnaast is de ene techniek op individueel woningniveau toe te passen en anderen collectief met de hele buurt of wijk.

Route 2050

Voor Assen is een concept routekaart richting 2050 opgesteld. Deze geeft per wijk een inzicht in het meest kansrijke alternatief voor aardgas op dit moment, met de kennis van nu. De visie wordt elke vijf jaar herzien om flexibel te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en innovaties. De kaart is opgesteld aan de hand van wijkenmerken (bouwjaar, warmtevraag, bebouwingsdichtheid) en de beschikbare warmtebronnen en technieken. Daarbij is hoofdlijn de volgende prioritering gehanteerd:

1. Goed geïsoleerde of goed te isoleren woningen gaan over op een **all-electric** oplossing. Warmte uit de lucht en bodem is ruim voorradig. Door te kiezen voor een warmtepomp blijven de beperkt beschikbare hoge temperatuurbronnen over voor de oudere, lastiger te isoleren, woningen.

2. Waar mogelijk kiezen we voor een hoge temperatuur **warmtenet op geothermie**. Op deze manier kunnen oudere, moeilijker te isoleren woningen van warmte worden voorzien zonder al te grootschalige en dure ingrepen aan de woning. Tevens benutten we zo onze lokale geothermiebron.
3. Voor de wijken waar deze opties nu niet realistisch zijn, willen we de toekomstige ontwikkeling van technieken afwachten. Daarom staan deze wijken later op de planning en is hier nog geen concreet alternatief aangegeven, maar een mogelijke mix. Voor de komende jaren zetten we hier in op een **hybride tussenoplossing**, dit is een combinatie van elektrische verwarming (met luchtwarmtepompen) en een cv-ketel op gas voor tapwater en bijverwarming in de koudere periodes. Met deze tussenoplossing wordt al fors minder aardgas verbruikt. Het aardgasnet hier voorlopig nog liggen. Mogelijk biedt de inzet van duurzaam gas hier in de toekomst potentie.
4. In het buitengebied stimuleren we een **mix aan individuele oplossingen**, afgestemd op de lokale beschikbare bronnen en warmtevrage. Hierdoor ontstaat een mix aan all-electric, innovatieve oplossingen en hybride oplossingen.

Strategie 2030

De strategie voor 2030 loopt via twee sporen:

1. Aardgasvrij maken: starten in De Lariks en Kloosterveen

- Met onze proeftuin De Lariks uit het Nationaal Programma Aardgasvrije Wijken zijn we al gestart (428 woningen). Deze benoemen we dan ook als startwijk in onze Transitievisie Warmte.
- We willen starten in wijken waar nu een goede technisch haalbare en betaalbare oplossing voor handen is. Dat is het geval in goed geïsoleerde nieuwbouwwijken waar overgestapt kan worden op een all-electric oplossing (warmtepomp). Kloosterveen is dan een passende wijk (ca 4.000 woningen). Deze wijk is gefaseerd ontwikkeld vanaf eind vorige eeuw. De komende jaren zullen ketels vervangen moeten worden, een natuurlijk moment om over te stappen op een warmtepomp. Dit alternatief kan individueel uitgevoerd worden, maar er liggen ook collectieve mogelijkheden om dit gezamenlijk met de buurt aan te pakken.

2. Aardgasvrij-ready maken: gemeentebrede insteek

- We gaan de inwoners van Assen informeren, activeren en ontzorgen bij het aardgasvrij-ready maken van hun woning. Dit zijn maatregelen gericht op het besparen van energie, het isoleren van de woning en het opwekken van hernieuwbare energie. We zorgen voor handelingsperspectief, ook voor de overgangperiode.
- In een aantal wijken pakken we dit aardgasvrij-ready maken collectief op. Dit doen we daar waar koppelkansen liggen vanuit andere beleidsopgaven. De concept-woonvisie heeft de ambitie te investeren in de woonkwaliteit en leefbaarheid in de 'bloemkoolwijken' van Assen, zijnde Baggelhuizen, Peelo en Pittelo. Met name in Pittelo is de verwachte CO₂-winst groot en biedt verduurzaming van het particulier bezit kansen om aan te sluiten op verduurzaming van het

corporatiebezit. Zo maken we deze wijken van Assen klaar voor het daadwerkelijk aardgasvrij maken, maken we voortgang met het besparen van CO2.

Daarnaast willen we inspelen op initiatieven in buurten en dorpen waar energie is om nu te starten en gaan hier gezamenlijk wijkuitvoeringsplannen maken. Dit vergt regie en capaciteit vanuit de gemeente en diverse partners, dus dit zal in goed overleg in de tijd uitgezet moeten worden.

In 2020 hebben we een aanvraag ingediend voor de tweede ronde proeftuinen uit het Nationaal Programma Aardgasvrije Wijken voor een ander deel van De Lariks. Helaas is deze niet gehonoreerd. Met de betrokken partners – Actium, Woonservice, MBA – wordt nu verkend of en hoe we aan de ambitie om aardgasvrij te worden toch verdere invulling kunnen geven.

Tenslotte doen aanvullend onderzoek naar de potentie van geothermie en verkennen de haalbaarheid van een warmtenet in Assen, aangezien dit een belangrijk onderdeel is van de route naar 2050.

Haalbaar en betaalbaar

Assen heeft in totaal 32.000 woningen. Uitgaande van een uitvoeringsperiode tussen 2025 en 2050 betekent dit dat gemiddeld 1.400 woningen per jaar van het aardgas af gaan. De verwachting is dat na een opstartfase kan worden opgeschaald. Een globale planning ziet er dan als volgt uit:

- opstarten: ca. 4.000 woningen in de periode voor 2030,
- opschalen: ca. 16.000 woningen in de periode 2030-2040,
- afronden: ca. 12.000 woningen in de periode 2040-2050.

Met bovengenoemde strategie voor 2030 koersen we op ca. 4.000 tot 5.500 woningen die voor 2030 van het aardgas af kunnen zijn. Daarnaast boeken via het spoor van 'aardgasvrij-ready-maken' voortgang op het verminderen van de CO2-uitstoot van de gebouwde omgeving.

Of het haalbaar is dat één of meerdere wijken in 2030 aardgasvrij zullen zijn, zal pas mede blijken in de volgende stap als er wijkuitvoeringsplannen opgesteld gaan worden. Daarin wordt per wijk het voorkeursalternatief met de betrokken inwoners gedetailleerd uitgewerkt, zowel technisch als financieel. Het daadwerkelijke realisatietempo zal deels worden bepaald door de (financiële) ondersteuning en (juridische) instrumenten vanuit het Klimaatakkoord, en deze zijn nog in ontwikkeling bij het Rijk. Daarnaast kan het zo zijn dat het tempo door andere initiatieven en toekomstige ontwikkelingen wordt versneld of juist vertraagd.

De afweging: in gesprek met de raad

Graag gaan we met u in gesprek over dit concept advies:

- Kunt u zich vinden in deze richting?
- Heeft u aanbevelingen die u mee wilt geven?